



Által-ér Vízugyűjtő Helyreállítási és Fejlesztési Szövetség

Iroda: 2890 Tata, Kossuth tér 1.

Telefon: (30) 247-0613

E-mail: altalerszovetseg@gmail.com

www.gerecsenaturpark.eu

AZ ÁLTAL-ÉR SZÖVETSÉG ELNÖKSÉGÉNEK KÖZLEMÉNYE AZ OROSLÁNY-VI. BARNAKÖSZÉN VÉDNEVŰ BÁNYATELEK TÁJRENDEZÉSÉVEL ÖSSZEFÜGGÉSBEN

Előzmények

A Vértesi Környezetgazdálkodási Kft. 2021-ben lett az „Oroszlány VI.-barnaköszén” védnevű bányatelek bányászati jogának tulajdonosa. A Bányafelügyelet az „Oroszlány VI. - barnaköszén” védnevű bányatelek bányabezárási műszaki üzemi tervét 2022. májusában jóváhagyta és megállapította, hogy a bányatelek újrahazsnosítási célja: rekultivációs tájrendezés. A műszaki üzemi terv részeként benyújtásra került a bányabezáráshoz vonatkozó előzetes vizsgálati dokumentáció és a rekultivációs tevékenységhez használt anyag felszín alatti vizekre gyakorolt - esetleges - hatásainak vizsgálata érdekében készült hidrodinamikai és transzport modellezés is, melynek eredményeként megállapításra került, hogy a rekultiváció vízföldtani szempontból környezeti kockázatok nélkül elvégezhető. A tájrendezés célja egy korábbi bányaművelés hatására visszamaradt létező tájseb megszüntetése, rekultiválása, melynek eredményeként a szukcessziós folyamat előrehaladtával a bányaművelési tevékenység előtti állapothoz hasonló, a jelenleginél kedvezőbb természetvédelmi állapot jöhet létre. Az eljárásban tett természetvédelmi előírások szerint benyújtásra került továbbá a bányauzem területén fellelhető védett fajok áttelepítése tárgyában természetvédelmi engedély kérelem, amit az illetékes természetvédelmi hatóság elfogadott és engedélyezett.

A 2024-ben megkezdődött tájrendezés nyomán magán és közösségi tiltakozás indult el, a kezdeményezők által sérelmezve a feltöltéssel járó potenciális környezetszennyezést (kiemelten a térség ivóvízbázisát jelentő karsztvíz elszennyezését), az Által-ér vízgyűjtőjén elhelyezkedő tatai Öreg-tó (mint nemzetközi jelentőségű vizes élőhely vízminőségének) veszélyeztetését és a Natura 2000 terület védett értékeinek károsítását.

Az Által-ér Szövetség elnöksége 2025. október 30-ra helyszíni bejárást hívott össze, meghívva erre mind az ügyben érintett Vértesi Környezetgazdálkodási Kft-t és a Komárom-Esztergom Vármegyei Kormányhivatalt is annak érdekében, hogy a tényeket és álláspontokat közvetlenül az érintettekkel, első kézből ismerje meg, és hogy ezek józan mérlegelésével tudjon állást foglalni. Oroszlány városán és az Által-ér Szövetségen kívül ilyen kezdeményezéssel ezidáig még senki nem élt.

A Szövetség célja, hogy a maga civil eszközeivel is hozzájáruljon a tisztánlátáshoz és szükség szerint a környezetbiztonság, az elővigyázatosság elvének érvényre juttatásához is.

A helyszíni szemle alapján levont következtetések

1. A helyszíni bejáráson a tájrendezést végrehajtó cég bemutatta a munkaterületet, az ott zajló rekultivációs tevékenység nyomán eddig kialakult állapotot, a területre hulló csapadék eredetű vizek a Szépvíz-érbe történő átemelését, és a hatósági előírások betartásának gyakorlatát.

2. A területileg illetékes környezetvédelmi hatóság képviselői ismertették a földtani közeg megóvását célzó jogszabályokat, és elmondták, hogy más határértékek vonatkoznak a természetes környezetbe (talajba) kijuttatott feltöltő anyagokra (ezek az ún. B-határértékek), és mások egy megfelelő műszaki védelemmel ellátott helyszínre, mint amilyen például a Cicaomok területe is.

A Kormányhivatal a 2022-es évben előzetes vizsgálati eljárást folytatott le, mely során a kiadmányozásra került döntésben megállapításra került, hogy az Oroszlány VI. barnaköszén védnevű bányatelek bányabezárása vélhetően jelentős környezeti hatással nem bír, így környezeti hatásvizsgálati eljárás lefolytatása nem indokolt.

A Kormányhivatal az Oroszlány VI. barnaköszén védnevű bányatelek bányabezárásához kapcsolódó tevékenységek vizsgálata okán benyújtott Natura 2000 hatásbecslési dokumentációt elbírálta, mely során megállapította, hogy a döntésben előírtak szigorú betartása mellett tárgyi beruházás, bányabezárás az érintett tájrészlet tájhasználati jellemzőire jelentős negatív hatást nem gyakorol, természet- és tájvédelmi érdeket nem sért.

A tájrendezésre használt anyag engedélyezett határkoncentrációit a rekultivációs tevékenységet folytató cég környezetvédelmi engedélye tartalmazza. A Kft. tevékenysége ellenőrzött körülmények között folyik. A rekultivációhoz felhasznált anyag akkreditált mintavételt- és vizsgálatot követően kerül a szóban forgó bányaterületen kihelyezésre. Az engedélyben foglaltak alapján, az előállított fedőanyag összetételét – akkreditált laboratórium által – minimum 2.800 termék tonnánként, reprezentatív vizsgálattal igazolni kell. A laboratóriumi vizsgálatok eredményét, valamint az eredmények engedélyben szereplő határkoncentrációknak való megfelelést igazoló dokumentumot a kihelyezést, felhasználást megelőzően be kell nyújtani a kormányhivatal részére. A fedőanyagként történő kihelyezésre csak a környezetvédelmi hatóság jóváhagyását követően kerül sor.

3. A védett természeti értékek átmentését szolgáló növényáttelepítés nem kudarcot vallott, hanem egybecseng azzal az országos tapasztalattal, amely a különböző helyszíneken végzett áttelepítések nyomán közismert a szakirodalomban is: egyes orchidea fajok jobban, míg mások kevésbé tűrik az ilyen beavatkozást, és sajnos sokszor csupán néhány százalékban érik meg a beavatkozást követő második vagy harmadik évet. A Cicaomok esetében is ez tapasztalható a fokozottan védett méhbangó esetében, a legnagyobb körültekintéssel végzett munkák ellenére. Az elmúlt két aszályos év nem tette lehetővé, hogy az országszerte tapasztalt néhány százalékos túlélési ráta nagyságrenddel növekedjen. Megjegyzendő, hogy a 2023-2024-ben áttelepített többi növényfaj esetében jóval kedvezőbb túlélés volt tapasztalható: Szent László-tárncs: 100%, vitézkosbor: 89%, fehér madársisak 57%, kardos madársisak 53%, mocsári nőszőfű: 54%.
4. A bányaterületről a Szépvíz-ér felső szakaszára kijuttatott csapadékvíz olyan kis mennyiségű, hogy az az egykori árok rövid (néhány száz méteres) szakaszán elszikkad, annak az Által-érrel valós közvetlen hidrológiai kapcsolata hosszú évek óta és jelenleg sincs. Ily módon a mintegy 30 km-rel lejjebb elhelyezkedő tatai Öreg-tó érintettségéről nem lehet beszélni.
5. A bányaterületre vonatkozó földtani kutatásokból és az engedélyezési dokumentációk keretében végzett földtani vizsgálatok alapján arra lehet következtetni, hogy a feltöltési munkálatok révén sem a függőkarszt vonatkozásában, sem a triász kori főkarsztvíz tároló övezetek tekintetében nem áll fenn szennyezés illetve veszélyeztetettség. Ebből adódóan a térség ivóvízkészletének veszélyeztetettsége sem áll fenn.

Az Által-ér Szövetség elnöksége az alábbi intézkedéseket kezdeményezi:

1. Az Által-ér Szövetség az elővigyázatosság elvét szem előtt tartva fontosnak tartja a környékben élők tiltakozásai során megfogalmazott aggályok széleskörű vizsgálatát, ellenőrzését, és az esetleges potenciális szennyezési folyamatok szakszerű, ellenőrizhető monitorozását.
2. Az Által-ér Szövetség arra kéri a területileg illetékes környezetvédelmi hatóságot, hogy a Kft-nek kiadott hatósági engedélyben foglaltakat kiemelten kísérvje figyelemmel. A területre beszállított feltöltő anyag szennyező komponenseinek koncentrációját szigorúan, folyamatosan ellenőrizze.
3. A Szövetség nyomatékosan kéri, hogy az illetékes vízvédelmi hatóság kötelezze a céget a bányaterületről kiemelt vizek vízminőségének rendszeres vizsgálatára és közzé tételére. Az Által-ér Szövetség ezt a maga eszközeivel is vizsgálni kívánja.
4. A Szövetség Elnöksége felkéri a Vértesi Környezetgazdálkodási Kft-t, hogy a tájrendezés vonatkozásában az engedélyezés alapjául szolgáló dokumentumokat (Előzetes Vizsgálati Dokumentáció, Natura 2000 hatásbecslési dokumentáció, Műszaki Üzemi Terv) bocsássa rendelkezésére.
5. Az Elnökség azzal a kéréssel fordul az illetékes környezetvédelmi hatósághoz, hogy a Vértesi Környezetgazdálkodási Kft tevékenységének aktuális felülvizsgálata során függessze fel mindaddig a cég ezen terület feltöltésére irányuló tevékenységét, amíg a felülvizsgálat során az engedély megnyugtató módon ki nem adható, és egy új a felszín alatti vizek minőségét nyomon követő monitoring rendszer nem épül ki a területen.
6. Az Által-ér Szövetség felkéri az illetékes bányászati hatóságot és természetvédelmi hatóságot, hogy a Vértesben és Gerecsében jelentős számban meglévő, egykori bányászati eredetű tájsebek tájrendezésekor messzemenően vegye figyelembe a spontán regenerálódás természetes folyamatait, és a kialakult vizes és egyéb természetes élőhelyeken kialakult életközösségek jelentős értékeit. Amennyiben ezek jelentős természeti értéket képviselnek, akkor a tájrendezési kötelezettséget – a közvetlen biztonsági, balesetvédelmi szempontok érvényesítésén túlmenően – ne írjanak elő a bányászati jog hasznosítója számára.
7. Az Által-ér Szövetség a jövőben a térségben kezdeményezett tájrendezések engedélyezési eljárásába ügyfélként kíván bejelentkezni.

Tata, 2025. október 31.



Michl József
elnök

